

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 36 වත්කම් හානිකරණය

සම්පත් ගනේපලආරච්චි

වත්කම් හානිකරණය - Impairment of Assets

මෙම ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතය වත්කම් හානිකරණය පිළිබඳව අදාළ වේ. වත්කම් හානිකරණය යනු වත්කම්වල අගය අඩුවීම හා බැඳුණු අලාභයකි. වත්කම්වල අගය කෙරෙහි අහිතකර ආකාරයෙන් බලපෑ හැකි වෙනස්කම් හේතුවෙන් ව්‍යාපාර වල භාවිතා කරමින් පවතින වත්කම් හානිකරණයට භාජනය විය හැකිය.

1. අරමුණ - Objective

ව්‍යාපාරයක වත්කම්වල ධාරණ අගයන් ඒවායේ නැවත අයකර ගත හැකි අගයට වඩා වැඩි නොවන බවට තහවුරු වන පරිදි මඟපෙන්වීම් ඉදිරිපත් කිරීමයි'

2. විෂය පථය - Scope

මෙම ප්‍රමිතිය බැහැර කරන ලද පහත වත්කම් හැර අනෙකුත් වත්කම් සියල්ලම සඳහා අදාළ වේ. මෙහිදී බැහැර කර ඇති වත්කම් වශයෙන් පහත අයිතමයන් හඳුනාගත හැකිය.

- i. තොග
- ii. ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත් තුළින් ජනනය වන වත්කම්
- iii. විලම්භිත බදු වත්කම්
- iv. සේවකයින්ගෙන් පැන නගින වත්කම්
- v. මූල්‍ය වත්කම්
- vi. සාධාරණ අගයට අගය කෙරෙන ආයෝජන දේපල
- vii. කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම් හා බැඳුණු ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්
ඒවායේ සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා දැරීමට සිදුවන පිරිවැය අඩු කළ අගයට අගය කරන
- viii. විලම්භනය කරන ලද අත්පත් කරගැනීමේ පිරිවැය සහ අස්පාශ්‍ය වත්කම්
රක්ෂණ ගිවිසුම් යටතේ රක්ෂකයාගේ ගිවිසුම් ගත බැඳීම් වලින් පැන නගින
- ix. විකිණීම සඳහා වර්ගීකරණය කරන ලද ජංගම නොවන වත්කම්

මෙම ප්‍රමිතියෙහිදී පහත පද පිළිබඳව අවබෝධය ලබාගත යුතුය.

3. නිර්වචනයන් Definition

ධාරණ අගය - Carrying Amount

සමුච්චිත ක්ෂය (ක්‍රමක්ෂය) සහ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභයක් වන්නේ නම් එයද අඩු කළ පසු වත්කමක් හඳුනාගනු ලබන අගය ධාරණ අගයයි'

මුදල් උත්පාදන ඒකකය - Cash Generating Unit

අනෙකුත් වත්කම් වලින් සහ අනෙකුත් සමූහ වත්කම් වලින් ස්වාධීනව වෙන්කොට හඳුනාගත හැකි මුදල් උත්පාදනය කරන කුඩාම වත්කම් සමූහයකි.

ආයතනික වත්කම් - Corporate Assets

කිර්තිනාමය හැර ආනගත මුදල් ප්‍රවාහයට දායක වන සමාලෝචනයට භාජනය වී ඇති මුදල් ජනනය කරන ඒකකයන් හා ආනෙකුත් මුදල් ජනනය කරන ඒකකයන්

විකුණුම් පිරිවැය - Cost of Disposal

මූල්‍ය පිරිවැයන් සහ ආදායම් බදු වියදම හැර වත්කමක් හෝ මුදල් ජනනය කරන ඒකකයක් විකිණීම මත සෘජුව බෙදාහැරිය හැකි වර්ධක පිරිවැයන් වේ.

කෂය කළ හැකි අගය - Depreciable Value

“වත්කමක පිරිවැය හෝ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ පිරිවැය සඳහා ආදේශ කළ හැකි වෙනත් අගයකින් වම් වත්කමේ සුංඛ්‍ය අගය (අවශේෂ අගය) අඩුකළ පසු අගයයි.”

කෂයවීම - Depreciation

“වත්කම කෂය කළ හැකි අගය” වම් වත්කමේ ප්‍රයෝජනවත් (ඵලදායී) ජීවිත කාලය පුරා (ලාභයට වරෙහිව) ක්‍රමානුකූලව කපා හැරීමයි.”

සාධාරණ වටිනාකම - Fair Value

විකුණුම්කරණ දිනයේ වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නගේ සාමාන්‍ය ගනුදෙනුවක වත්කමක් විකිණීමෙන් ලබාගත

හැකි මුදල හෝ වගකීමක් පැවරීමට ගෙවිය යුතු මිල වේ.

හානිකරණය අලාභය - Impairment Loss

වත්කමක හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක නැවත අයකර ගත හැකි අගය ඉක්මවන වහි ධාරණ අගයේ ප්‍රමාණයයි.

නැවත අයකර ගත හැකි අගය - Recoverable Amount

වත්කමක හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක භාවිතයට ගැනීමේ අගය සහ වහි සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා යන වියදම අඩු කළ පසු ලැබෙන අගය යන අගයන් දෙකෙන් වැඩි අගයයි.

ඵලදායී ජීවිත කාලය (ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය) - Useful Life

(අ). ව්‍යවසායක් විසින් වත්කමක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලයක හෝ,

(ආ). ව්‍යවසාය විසින් වත්කමෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.

භාවිතයට ගැනීමේ වටිනාකම - Value in Use

වත්කමක් හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් තුළින් උත්පාදනය වන අනාගත මුදල් ප්‍රවාහයන්හි වර්තමාන අගයයි. මුදල් ප්‍රවාහයන් වත්කම භාවිතා කිරීමෙන් මෙන්ම වහි ජීවිත කාලය අවසානයේදී අපහරණයෙන් යන ක්‍රම දෙකෙන්ම ජනනය වේ.

4. හානිකරණය වී ඇති වත්කමක් හඳුනාගැනීම – Identifying an Asset that may be Impaired

වත්කම් හානිකරණය හඳුනාගැනීම සහ හානිකරණ අලාභයන් ගිණුම්ගත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය

වත්කමක ධාරණ අගය වහි නැවත අයකර ගත හැකි අගය ඉක්මවන විට වම් වත්කම හානිකරණය වී ඇත .

වත්කමක හානිකරණයක් පිළිබඳව සංඥාවක් (Indication that an asset may be impaired) පවතින්නේද යන්න නිශ්චය කළ යුතුය. හානිකරණ සංඥාවක් පවතින්නේ නම් වත්කම් වල නැවත අයකර ගත හැකි අගය මැනිය යුතුය.

ඵලෙස වත්කමක මනින ලද නැවත අයකරගත හැකි අගය දක්වන වත්කම ධාරණ අගය අඩු කළ යුතුය.

සාමාන්‍යයෙන් මෙය ආදායම් ප්‍රකාශනයක වෙනමම වියදම් අයිතමයක් සේ හඳුනාගනී.

වත්කමක් පිළිබඳව හානිකරණයක් වී ඇද්ද යන්න සම්බන්ධව තොරතුරු සපයන ප්‍රභවයන් 2 ක් හඳුනාගනී.

w& බාහිර ප්‍රභවයන්

- i. වත්කමෙහි වෙළඳපොල අගයෙහි ප්‍රමාණාත්මක පහළ යාමක් සිදුවීම.
- ii. ආයතනයේ ක්‍රියාත්මක වන පරිසරය තුල තාක්ෂණික, වෙළඳපල, ආර්ථික හෝ නෛතික පරිසරයේ සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්වීම් මෙය පාරිභෝගික රුචිය වෙනස්වීම වැනි සරල කරුණක් නිසා සිදුවිය හැකිය.
- iii. වෙළඳපොල පොලී අනුපාත ඉහළ යාම

wd& අභ්‍යන්තර ප්‍රභවයන්

- i. වත්කමේ සිදුවන භෞතික හානිවීමක් හෝ යල්පැන යාමක්
- ii. අක්‍රීය වත්කම් ගනයට අයත්වීම සහ වත්කම අයත්වන අංශය කාණ්ඩ කිරීමක් හෝ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමක් සඳහා සැලසුම් සහිතව වත්කමේ භාවිතයේ හෝ අපේක්ෂිත භාවිතයේ ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක වෙනස්කමක්
- iii. වත්කමේ කාර්ය සාධනය සැලසුම්ගත තත්ත්වයට වඩා අඩුවීම
උදාහරණ වශයෙන් වත්කමෙහි සත්‍ය ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහයන් එහි අයවැය ගත මුදල් ප්‍රවාහයන්ට වඩා අඩුවීම.

5. නැවත අයකරගත හැකි අගය මිනුම්කරණය - Measuring Recoverable amount

වත්කමක ධාරණ අගයට වඩා එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය අඩු වන්නේ නම් එහිදී වත්කම හානිකරණය වී ඇති බව නිගමනය කරන අතර එමඟින් ආයතනයට අලාභයක් සිදු වේ.

නැවත අයකර ගත හැකි අගය වත්කමක සාධාරණ අගයෙන් විය විකිණීම සඳහා යන වියදම් අඩුකළ අගය සහ එම වත්කමේ භාවිතයට ගැනීමේ අගය යන අගයන් දෙකෙන් වැඩි අගයයි.

භාවිතයට ගැනීමේ අගය ගණනය කිරීම යනු එක් එක් තනි වත්කම හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකය තුළින් ජනනය වෙනැයි අපේක්ෂිත, අනාගත වට්ටම් කළ මුදල් ප්‍රවාහ මිනුම්කරණයයි. (මුදල් ප්‍රවාහයන් වර්ෂ ගණනාවක් පුරා විහිදී යන හෙයින් එම මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කළ යුතුවේ).

වත්කමක භාවිතයට ගැනීමේ අගය ගණනය කිරීමේදී වී සඳහා අදාල වන පියවරයන්

- i. වත්කම හා බැඳුණු ඇස්තමේන්තු ගත අනාගත මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන් හා මුදල් ගෙවීම් ප්‍රවාහයන් ඇස්තමේන්තු කිරීම අවසානයේදී වත්කම අපහරණයෙන් ලැබෙනැයි ඇස්තමේන්තු ගත අගය ද මුදල් ලැබීම් ප්‍රවාහයන් තුල ඇතුලත් කළ යුතුවේ.
- ii. වර්තමාන අගය ලබාගැනීම සඳහා ඉහත පරිදි ලේඛනගත කළ මුදල් ප්‍රවාහයන් වට්ටම් කිරීම.

මෙහිදී වට්ටම් අනුපාතය විය යුත්තේ එම වත්කම සහ ආයතනය හා බැඳුණු අවදානම් සඳහා ගලපන ලද පොලී අනුපාතය හෙවත් අවදානම් රහිත පොලී අනුපාතයයි. අවදානම් ගලපන ලද පොලී අනුපාතය නිරූපනය කරන්නේ ආයෝජකයෙක් වී හා සමාන මුදල් ප්‍රවාහ ලබාගත හැකි වත්කමක ආයෝජනය කිරීමෙන් ලබාගත යුතු ප්‍රතිඵලයයි.

සෑම අවස්ථාවකදීම වත්කමක සාධාරණ අගය සහ එහි භාවිතයට ගැනීමේ අගය යන දෙකම ගණනය කිරීම අවශ්‍ය නොවේ. මෙම අගයන් 2 න් 1 ක් හෝ වත්කමෙහි ධාරණ අගයට වඩා වැඩි වන්නේ නම් එහිදී හානිකරණයක් සිදුවී නැත.

වත්කම් වල නැවත අයකරගත හැකි යැයි හිඟ්වය කිරීම හැකිතාක් දුරට තනි වත්කම පදනම මත හිඟ්වය කල යුතුය. කෙසේ වෙතත් තනි වත්කමක් අනෙක් වත්කම් වලින් සැලකිය යුතු තරම් ස්වාධීනව වෙන්කර හඳුනාගත නොහැකි වන විට එම වත්කම අනෙකුත් වත්කම් සමඟ සමූහයක් සේ හඳුනාගන්නා අතර එය මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සේ ප්‍රමිතයේදී නම් කෙරේ. මෙය වෙනමම ස්වාධීනව මුදල් ප්‍රවාහයන් හඳුනාගත හැකි කුඩාම වත්කම් කාණ්ඩයයි. මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා උදාහරණයක් පහත වේ.

උදාහරණ ලෙස,

ආයතනයක් ප්‍රාදේශීය අධ්‍යාපන අධිකාරීන් සමඟ ගිවිසුමකට එළඹ ප්‍රමුඛ පාසල් වලට රැගෙන යාමේ සහ ඔවුන් පාසල් වලින් රැගෙන ඒමේ පාසල් බස් සේවාවක් පවත්වාගෙන යයි. මෙම ආයතනය වෙත මාර්ග 10 ක් බාරදී ඇත. ඉතා ඈත ස්ථානවලට ගොස් ප්‍රමුඛ බස් රථවලට නංවාගැනීමට සිදුවන ඇතැම් මාර්ග පහතගතය අධික විශාල ප්‍රමුඛ ප්‍රමාණයක් නංවාගත හැකි මාර්ග මෙන් නොව අලාභ සහිත මාර්ගයක් වේ. මෙම මාර්ග 10 එකතුව එක් මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සේ හඳුන්වාදිය හැකිද?

(කිසිදු මාර්ගයකින් තම සේවා ඉවත් කරගැනීමට ආයතනයට හැකියාවක් නැත).

මාර්ග 10 ම එක් සමූහයක් සේ ගිවිසුමට යටත් කර ඇත. ඒ අනුව මාර්ග 10 ම එකතුව එක් මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සේ හඳුනාගත යුතුය.

හානිකරණ අලාභ ගිණුම්ගත කිරීම

ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලද වත්කමක් සම්බන්ධයෙන් නොවන විටකදී හානිකරණ අලාභය වහාම ආදායම් ප්‍රකාශය තුල අලාභයක් සේ හඳුනාගත යුතුය.

වත්කමක් සම්බන්ධව ප්‍රත්‍යාගණන අතිරික්තයක් ඇති විටෙක එම වත්කම හානිකරණයෙන් අලාභයක් ලැබෙන්නේ නම් මුලින්ම හානිකරණ අලාභය ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතයෙන් කපා හැරීමෙන් අනතුරුව තවත් ශේෂයක් වේ නම් එය ආදායම් ප්‍රකාශයට කපා හැරිය යුතුය.

වත්කමක ධාරණ අගයට වඩා එහි නැවත අයකරගත හැකි අගය අඩු වන්නේ නම් වෙනස හානිකරණය

අලාභයක් සේ හඳුනාගත යුතුය.

හානිකරණ අලාභය = ධාරණ අගය - නැවත අයකරගත හැකි අගය

උදාහරණ (19

ව්‍යාපාරයක් සතුව රුපියල් මිලියන 100 කට මිලදී ගන්නා ලද දේපලක් ඇති අතර එය මිලියන 150 කට ප්‍රත්‍යාගණයෙන් පසු ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතය වශයෙන් රුපියල් මිලියන 50 ක් ගිණුම් ප්‍රකාශන වල හඳුනාගෙන ඇත.

මෙම වත්කමේ වර්තමාන ධාරණ අගය මිලියන 95 ක් වන අතර ව්‍යාපාරය විසින් වත්කම් පිළිබඳව හානිකරණ පරීක්ෂාවක් කරන ලදී. එහිදී අනාවරණය කරගන්නා ලද දත්ත අනුව සාධාරණ අගය රුපියල් මිලියන 35 ක් වශයෙන් ද වත්කමේ භාවිතයට ගැනීමේ අගය රුපියල් මිලියන 40 ක් වශයෙන්ද හිඟ්වය කර ඇත.

ඔබ විසින්

- හානිකරණ අලාභය ගණනය කරන්න.
- හානිකරණ අලාභය ගිණුම්ගත කරන්න

පිළිතුර

$$\begin{aligned}
 \text{i). හානිකරණ අලාභය} &= \text{ධාරණ අගය} - \text{නැවත අයකරගත හැකි අගය} \\
 &= 95 - 40 \\
 &= \text{රු. මි. 55}
 \end{aligned}$$

හැවෙන අයකර ගත හැකි අගය වත්කමක සාධාරණ අගයෙන් විය විකිණීම සඳහා යන වියදම් අඩුකළ අගය සහ එම වත්කමේ භාවිතයට ගැනීමේ අගය යන අගයන් දෙකෙන් වැඩි අගයයි. එනම් රු. මි. 40.

ii). ආදායම් ප්‍රකාශය	හර	5
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිතය	හර	50
හානිකරණ අලාභ සඳහා වෙන්කිරීමේ ගිණුම	බැර	55

ප්‍රමිතය අනුව හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගත් පසු එවැනි වත්කම් සඳහා අනාගත කාලච්ඡේදයන් වෙනුවෙන් ක්ෂය ප්‍රතිපාදනය කළ යුත්තේ සංශෝධිත ධාරණ අගයෙන් කිසියම් අවශේෂ අගයක් වේ නම් විය අඩු කළ අගය අපේක්ෂිත ප්‍රයෝජනවත් ජීවිතකාලය වෙනුවෙන්.

හැවෙන අයකර ගත හැකි අගය ගණනය කරන ලද්දේ තනි වත්කම පදනම මත නොව මුදල් උත්පාදන ඒකක පදනම මත නම් සන්නිවේදනය කිරීමේ කාර්යය සඳහා භාවිතා කළ යුතු වන්නේ සමස්ථ මුදල් උත්පාදන ඒකකයේ ධාරණ අගයයි. මුදල් උත්පාදනය වත්කම් ඉවත් කරන ලද්දේ නම් ධාරණ අගය අඩුවෙන් නිරූපනය කරයි.

කීර්තිනාමය නිරූපනය කරන්නේ ව්‍යාපාරයක් පවරා ගැනීමේදී අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ, එලෙස පවරාගන්නා ලද වත්කම් වලින් ජනනය වීම වෙනුවෙන් කරන ලද ගෙවීම්කම් වන හෙයින් කීර්තිනාමය විය විසින්ම මුදල් උත්පාදනය කිරීමක් සිදු නොකරයි. කීර්තිනාමය මුදල් උත්පාදන ඒකක ගණනාවක් සඳහා දායකත්වය සපයන අතර විය මුදල් උත්පාදන තනි ඒකකයක් නොවේ. කීර්තිනාමය ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීමේ කාර්යයේදී මුදල් උත්පාදන ඒකක අතර විභජනය කළ නොහැකි නම් විය ඒකක සමූහය අතර විභජනය කළ යුතු වේ.

මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයක් වෙනුවෙන් වූ හානිකරණ අලාභයක් හඳුනාගෙන ඇත්නම් ප්‍රථමයෙන්ම මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයේ කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගයට විය විභාජනය කළ යුතුවේ. හානිකරණ අලාභය අදාළ කීර්තිනාමයේ ධාරණ අගයට වඩා වැඩි වන්නේ නම් එම අතිරික්තය මුදල් උත්පාදන ඒකක සමූහයේ අනෙක් වත්කම් අතර ඒවායේ ධාරණ අගය සමානුපාතය මත විභජනය කළ යුතු වේ.

6. හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කිරීම

හැවෙන අයකරගත හැකි අගය පසුකාලීනව වැඩි වන්නේ නම් යම් යම් නිශ්චිත තත්ත්වයන් මත හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කළ හැකිය. වත්කම හෝ වත්කම් සමූහයක ඇස්තමේන්තුගත ශක්‍යතාවය වැඩි වීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හානිකරණ අලාභය ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් අවශ්‍ය විය හැකිය.

හානිකරණ අලාභයක් ප්‍රතිවර්තය කිරීමේදී එම වත්කමේ ධාරණ අගයට ගැලපීම් කළයුතු අතර එම ගැලපීම් ප්‍රමාණය එම වත්කමෙහි හානිකරණයට පෙර තිබූ ක්ෂය අඩු කළ පසු අගය නොඉක්මවන ප්‍රමාණය දක්වා විය යුතුය. කීර්තිනාමය පිළිබඳව හානිකරණ අලාභය පසුකාලීනව ප්‍රතිවර්තය කළ නොහැකිය.

කීර්තිනාමය සහිතව වූ මුදල් උත්පාදන ඒකකයක් සඳහා වූ හානිකරණ ප්‍රතිවර්තය කිරීමේ දී එම ප්‍රතිවර්තය කිරීම කීර්තිනාමය හැර අනෙක් අයිතම අතර සමානුපාතික ක්‍රමයට කළ යුතුවේ.

7. හෙළිදරව් කිරීම්- Disclosures

එක් එක් වත්කම් පන්තිය වෙනුවෙන් පහත තොරතුරු අනාවරණය කළ යුතුය.

- එක් එක් රේඛීය අයිතමය වෙනුවෙන් ආදායම් ප්‍රකාශය තුළ හඳුනාගන්නා ලද හානිකරණ අලාභය හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද ප්‍රමාණය

- ii) ස්කන්ධය වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශයේ ප්‍රත්‍යාගණන සංවිතය හරහා හඳුනා ගන්නා ලද හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද හානිකරණ ගැලපීම්

SLFRS 08 ප්‍රකාරව කණ්ඩ තොරතුරු වාර්තාකරණය අවශ්‍ය කරන විට ඒ හා බැඳුණු හානිකරණ අලාභයන් හා ප්‍රතිවර්තය කිරීම.

කීර්තිනාමය සහිතව එක් එක් වත්කම හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකය සම්බන්ධව හානිකරණ අලාභයන් හෝ ප්‍රතිවර්තය කිරීම් පිළිබඳව පහත අතිරේක තොරතුරු අනාවරණය කළ යුතුය.

- i) හානිකරණ අලාභයක් හෝ ප්‍රතිවර්තය කිරීමක් සඳහා පාදක වූ සිද්ධීන්
- ii) හානිකරණ අලාභයක් හෝ ප්‍රතිවර්තය කරන ලද ප්‍රමාණය
- iii) වත්කමේ හෝ මුදල් උත්පාදන ඒකකය පිළිබඳ විස්තරයක්
- iv) නැවත අයකර ගත හැකි වටිනාකම සාධාරණ අගයෙන් විකිණීම සඳහා යන පිරිවැය අඩුකළ අගයේ ද හා විනයට ගැනීමේ අගයේද යන වග.

